

Vilken betydelse har järnvägens organisation?

Reflektioner kring tilläggsdirektiven till andra steget i Utredningen om järnvägens organisation

Gunnar Alexandersson

*Seminarium om punktlighet och tillförlitlighet för resenärer och gods, KTH Järnvägsgruppen
15 maj 2014*

Utredningens syfte och bakgrund

- En översyn av järnvägens organisation i syfte att föreslå förbättringar som på bästa sätt möter framtidens krav på ett effektivt och hållbart transportsystem

Dir. 2013:46, 8 maj 2013

Utredningens två steg

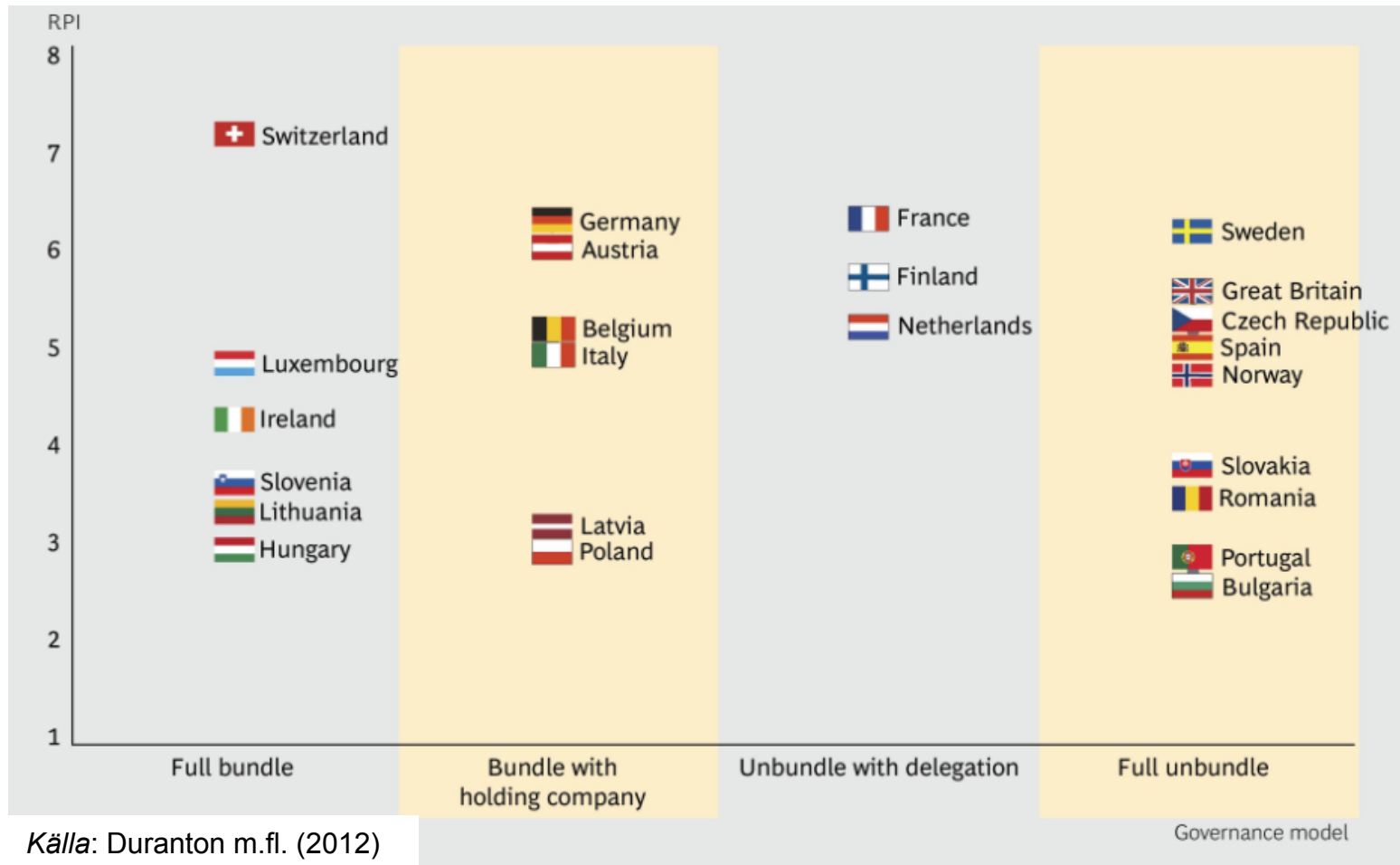
1. En nulägesbeskrivning av järnvägens organisation *klar 2 dec 2013*
2. Analys av hur järnvägens organisation kan förbättras *klar 30 juni 2015*

Spelar organisation en roll?

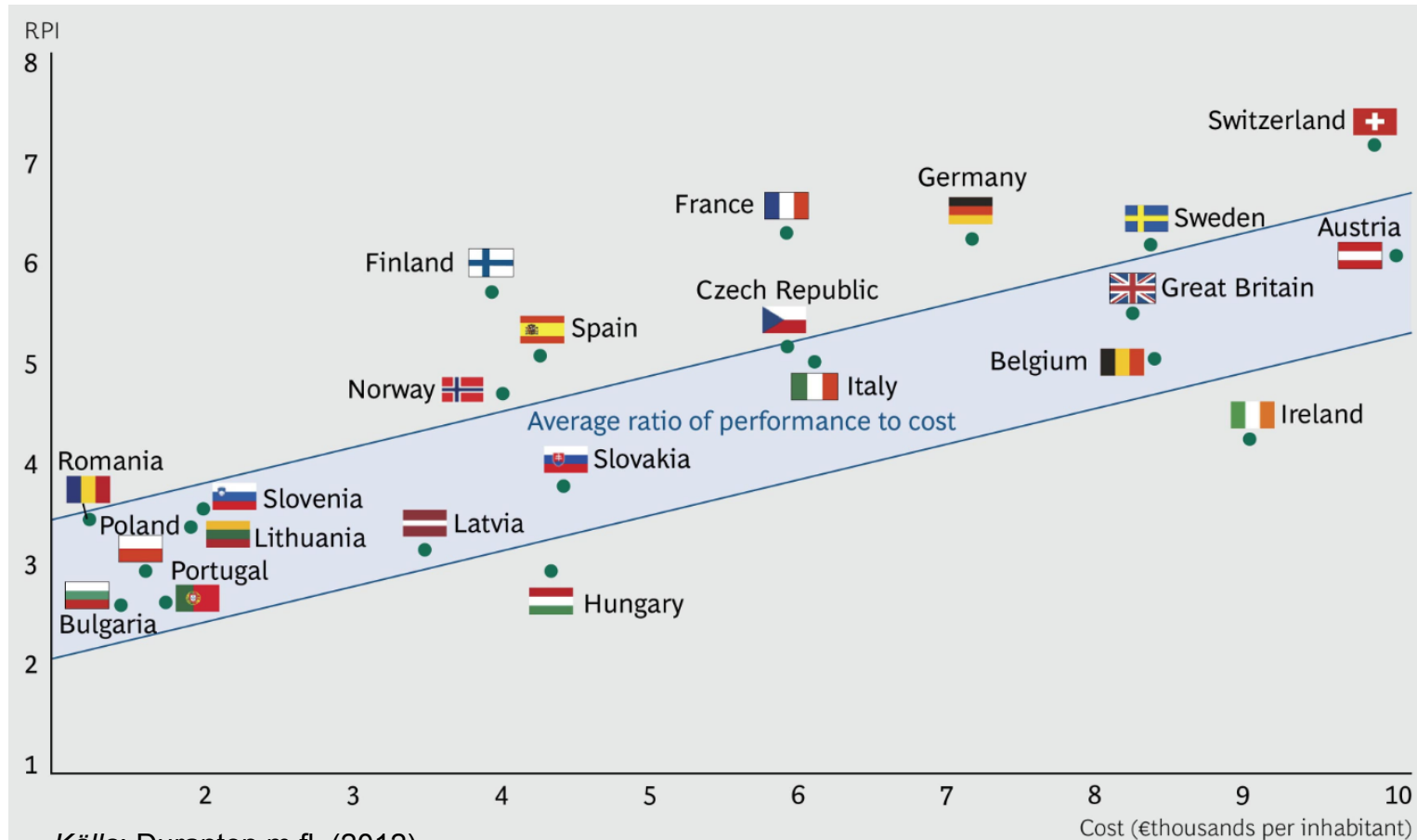
Internationella jämförelser: svårt påvisa koppling mellan huvudsakligt sätt att organisera sektorn och dess prestation

Däremot tydligt att investeringar spelar roll

Korrelation mellan övergripande organisationsmodell och prestation

Korrelation mellan satsningar på järnväg och prestation

Källa: Duranton m.fl. (2012)

Spelar organisation en roll?

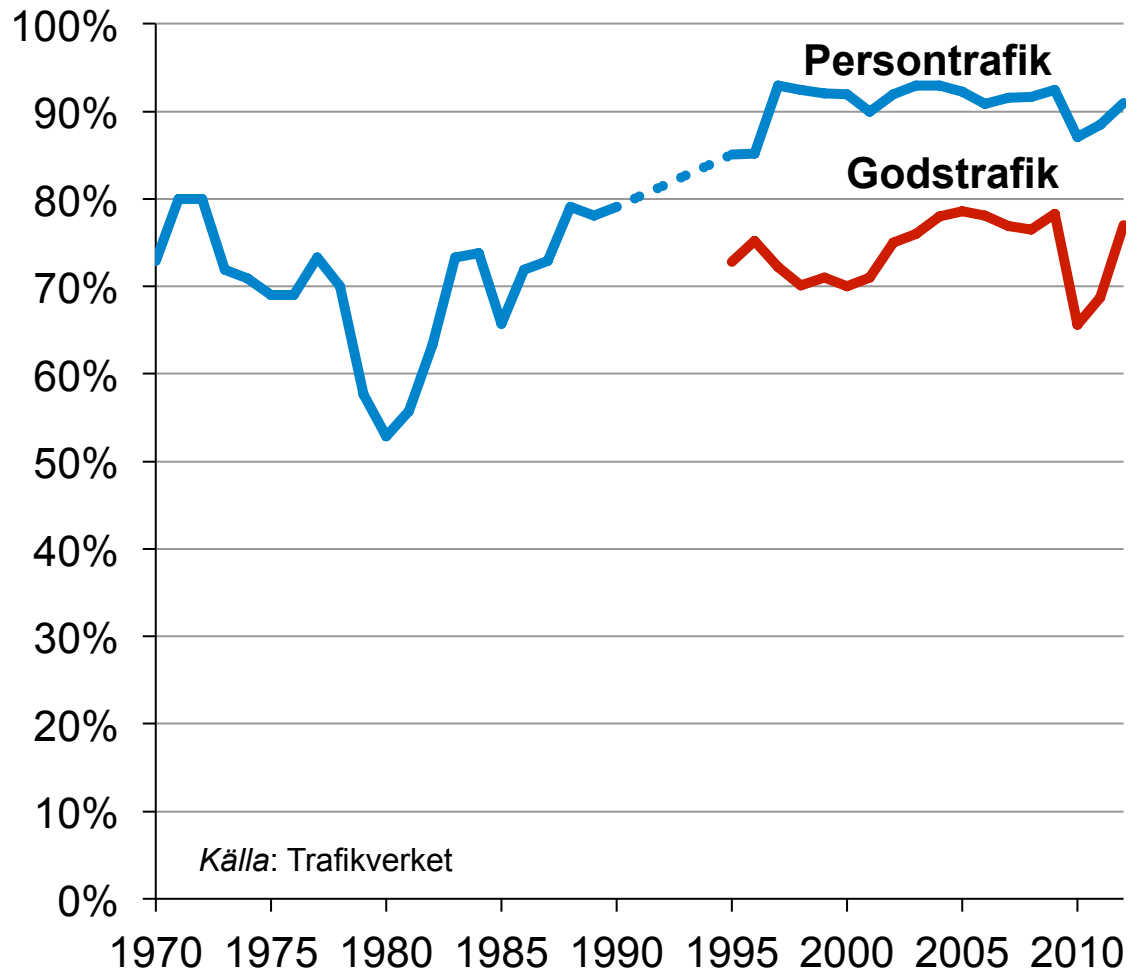
Rimligt att anta att inom respektive huvudsaklig modell finns det mycket att göra vad gäller organisation – och annat – som påverkar punktlighet och tillförlitlighet

Vad vet vi om punktligheten?

Punktlighet (5 min-nivå)

Vad vet vi om punktligheten?

Tillgänglig statistik tycks peka på att förbättringar skett under 1990- och 2000-talen, men:

- **Endast genomsnitt**
- **Inga inställda tåg ingår**
- **Mätmetoder kan ha ändrats över tiden**
- **Svårt att få ut robusta uppgifter även i dag**

Regeringens tilläggsdirektiv: 8 delområden

1. Järnvägens framtida utveckling
- ➔ 2. Rollfördelning och samordning inom sektorn
- ➔ 3. Transporttjänster av god kvalitet på en öppen marknad
- ➔ 4. Användning och tilldelning av kapacitet
5. Fordonsförsörjning
- ➔ 6. Byggande och underhåll av infrastrukturen
- ➔ 7. Tillgång till tjänster
- ➔ 8. Reglering, tillsyn och uppföljning

2. Rollfördelning och samordning inom sektorn

- a) Föreslå förtydligande av roller och ansvarsområden inom sektorn
- b) Utvärdera tidigare samarbeten och pågående samarbetsprojekt
- c) **Föreslå utvecklade former för samarbete i syfte att skapa effektivisering av viktiga funktioner och processer**
- d) Utreda behov av funktion för samordnad beredning av strategiska frågor

2. Rollfördelning och samordning inom sektorn (forts)

- e) **Utreda behov av åtgärder för tillgång till rätt kompetens**
- f) **Bedöma storleken på tillkommande transaktionskostnader i förhållande till effektivitetsvinster**
- g) **Analysera de statliga företagens roll och ställning och hur statligt ägande påverkar förutsättningarna att utveckla väl fungerande marknader**

3. Transporttjänster av god kvalitet på en öppen marknad

- a) Analysera effekterna av avgiftshöjningar och andra kostnadsökningar, med beaktande av andra trafikslag
- b) Analysera potentialen för utvecklade [person- och] godstransporter på järnväg; identifiera faktorer som stöttar en positiv utveckling

3. Transporttjänster av god kvalitet på en öppen marknad (forts)

- c) Utvärdera hur väl ansvariga aktörer organiserar och utför assistans samt vid behov föreslå åtgärder**
- d) Utredda om förutsättningarna för långsiktigt bärkraftig kommersiellt organiserad persontrafik är tillfredställande i förhållande till upphandlad trafik, samt vid behov föreslå åtgärder**

4. Användning och tilldelning av kapacitet

- a) **Analysera hur kapaciteten i järnvägsnätet kan öka genom begränsade insatser i infrastruktur och fordon och föreslå åtgärder för att insatserna ska realiseras i högre utsträckning**
- b) **Kartlägga förekomsten, innebörden och konsekvenser av överenskommelser mellan staten, kommuner m.fl. om medfinansiering av infrastruktur, kapacitetsutfästelser; föreslå förtydliganden av principer för medfinansiering av statens järnvägsinfrastruktur**

4. Användning och tilldelning av kapacitet (forts)

- c) Kartlägga hur ramavtal används i andra medlemsstater inom EU och analysera behov av ev. införande av ramavtal
- d) Ta ställning till om Trafikverkets arbete med att utveckla prioriteringskriterier, ekonomiska styrinstrument och tåglägesprodukter kan leda till en mer transparent kapacitetstilldelningsprocess och effektivare användning av spåren

6. Byggande och underhåll av infrastrukturen

- a) Analysera utvecklingen av underhållsmarknaden, inkl. förutsättningar för spårentreprenörsföretagen att kontinuerligt leverera effektiva tjänster till infrastrukturförvaltarna
- b) **Utvärdera avtalen mellan Trafikverket och spårentreprenörsföretag, avseende bl.a. möjligheten att ta hänsyn till behov av omplanering av banarbeten för att säkerställa trafikens framkomlighet**

6. Byggande och underhåll av infrastrukturen (forts)

- c) **Utvärdera om åtgärder behöver vidtas för att säkerställa Trafikverkets kunskap om statens järnvägsinfrastruktur**
- d) **Utreda behovet av tredjepartsbesiktning av infrastruktur och ev. föreslå regler för detta**
- e) **Ta ställning till Trafikverkets arbete med planeringen och införandet av ERTMS, med särskilt beaktande av att undvika uppkomsten av nya inträdeshinder på marknaden**

7. Tillgång till tjänster

- a) **Föreslå hur järnvägens behov av mark för bl.a. terminaler och depåer ska säkerställas i samverkan med kommunerna i deras fysiska planering och vilka villkor som bör vara uppfyllda innan statliga järnvägsfastigheter, mark eller anläggningar får upplåtas eller överlåtas**
- b) **Analysera lämpligheten att inom Jernhusen AB hålla samman järnvägens allmänna fastighetsförvaltning med dess aktiva terminal- och depåverksamhet samt ta ställning till om delar av Jernhusens terminal- och depåverksamhet bör avskiljas för ökad mångfald och konkurrens**

7. Tillgång till tjänster (forts)

- c) **Ta ställning till om en mer samlad förvaltning av spår, övriga terminalanläggningar och terminalservice bör etableras, hur den i så fall bör vara organiserad för att också medge aktörer att själva, eller via av dem upphandlade tjänstetillhandahållare, utföra relaterad verksamhet**

8. Reglering, tillsyn och uppföljning

- a) **Föreslå hur Sveriges insatser i regelutveckling främst i EU kan stärkas, bl.a. i syfte att säkerställa att fortsatt harmonisering bidrar till utvecklingen av ett effektivt järnvägs-system**
- b) **Analysera formerna för och innehållet i Transportstyrelsens olika roller samt bedöma behov av stärkt och förtydligat mandat i syfte att verka för transportpolitisk måluppfyllelse**

8. Reglering, tillsyn och uppföljning (forts)

- c) Kartlägga befintlig statistik och andra uppgifter hos aktörer
- d) **Föreslå hur behovet av statistik för kunskaps- och beslutsunderlag kan stärkas**

Avslutande kommentarer

- **Utredningens tilläggsdirektiv ger mandat att analysera och komma med förslag på förbättringar på ett flertal områden som kan påverka järnvägens punktlighet och tillförlitlighet**
- **Synpunkter och information som kan bidra till att föra arbetet framåt välkomnas**

Tack!

Kontakt:

gunnar.alexandersson@regeringskansliet.se

Utredningens webbplats:

www.sou.gov.se/jarnvagensorg

